

Goede en slechte buien

12 activiteiten voor bij het prentenboek
Moppereend

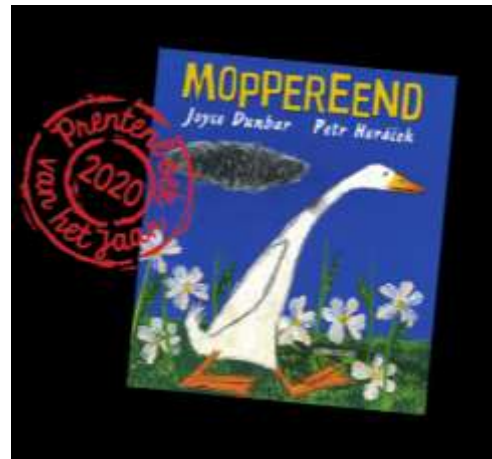
© Fabien van der Ham | www.filosovaardig.nl

Over het boek

Moppereend gaat over Eend die in een slechte bui is. Hij loopt mokkend in het rond. Zijn vrienden proberen hem op te vrolijken en doen voorstellen voor allerlei spelletjes. Maar eend vindt alles stom.

Een heerlijk boek dat uitnodigt om steeds weer opnieuw voor te lezen. Elke keer dat je het leest, kunnen de kinderen weer iets nieuws ontdekken. Het gaat bijvoorbeeld over je humeur, over vriendschap, over dat je je soms aan moet passen, over mopperen, over uitbarstingen en de daarbij behorende opluchting en de zonnenschijn die altijd weer, letterlijk en figuurlijk, na de regen komt.

Je kunt hier op verschillende manieren mee aan de slag zodat de kinderen op steeds weer een andere manier iets leren. Je kunt bijvoorbeeld mopperwoorden maken, een donderwolk uitbeelden door te klappen, humeurige rollenspellen spelen of filosoferen over vriendschap. In deze download vind je maar liefst 12 activiteiten die je rondom het boek kunt doen. Hier zitten natuurlijk ook filosofeertips bij. Hopelijk raak je geïnspireerd om zelf nog meer activiteiten te verzinnen!

Activiteiten rondom taal

Nieuw woord leren: Humeur

Eend heeft een slechte bui. Wij volwassenen noemen dit een slecht humeur. Bij het werken met dit boek kun je dit woord ook gebruiken. Introduceer het na de eerste keer voorlezen. Gebruik het woord vervolgens regelmatig bij de verschillende activiteiten. Door de herhaling en de context van het verhaal leren de kinderen tijdens de periode dat je met het boek Moppereend werkt het woord humeur.

Mopperwoorden verzamelen

Bij een slechte bui kunnen allerlei woorden horen. Zoals stampvoeten, pruilen, zeuren, klagen, huilen en mokken. Hoeveel van dit soort woorden kennen de kinderen? Verzamel ze op een groot blad papier. Misschien komt er gedurende de week nog wel af en toe een kind naar je toe met nog een nieuw mopperwoord. Schrijf deze er bij. Maak er eventueel, als je daarvan houdt, een competitie van met een andere groep. Wie heeft er aan het eind van de week de meeste mopperwoorden op het vel staan?

Mopperwoorden verzinnen

Door woorden te combineren kan een nieuw samengesteld woord ontstaan. Met deze werkvorm doe je dat spelenderwijs en zo ontstaan er heel grappige woorden. Schrijf op briefjes verschillende soorten woorden. Laat de kinderen meedenken. Gebruik daarvoor verschillende kleuren briefjes. Bijvoorbeeld geel en roze.

Schrijf op de gele briefjes een voorwerp. Kies daarvoor 'stomme' of 'saaie' voorwerpen. Bijvoorbeeld: knots, mes, bloempot, deurmat, steen, tak, poot, etc.

Schrijf op de roze briefjes bijvoeglijke naamwoorden die negatief zijn. Bijvoorbeeld: lelijk, stom, koud, nat, hoekig, stekelig, vies, etc.

Vervolgens combineer je steeds een roze en een geel briefje en dan krijg je woorden als takvies, pootstekelig, deurmatkoud, steenstom, etc.

Spreek de woorden met veel expressie uit. Bijvoorbeeld: "O, jongens ik voel me zo steenstom vandaag!"

Creatief denken: Alles stom vinden

Bij deze activiteiten gaan de kinderen steeds negatief reageren op een idee van de begeleider. De begeleider zegt bijvoorbeeld: Zullen we gaan dansen? Daarop gaan de kinderen expres heel negatief reageren. Bijvoorbeeld: 'dat is saai' of 'daar krijg ik pijn in mijn knieën van'. Als je dit een tijdje gedaan hebt met meerdere verzonden activiteiten kun je het ook andersom doen.

Dat wil zeggen dat de begeleider stomme dingen om te doen verzint en dat de kinderen dan gaan roepen dat dat juist leuk is. De begeleider zegt bijvoorbeeld: 'bah, ik heb helemaal geen zin om de klas aan te vegen.' Dan kunnen de kinderen reageren met: 'maar vegen is juist leuk want je kunt erbij dansen' of 'maar vegen is juist leuk want daarna is alles heerlijk schoon.'

De kinderen oefenen hiermee hun creatief denkvermogen.

Spelen met woorden

De donderwolk boven Moppereends hoofd wordt in het verhaal steeds groter. Dit wordt in het boek ook geaccentueerd doordat het woord 'groter' steeds groot en vet gedrukt is. Op een gegeven moment wordt de wolk zelfs enorm en daarna *megantisch*. Dat woord bestaat weliswaar niet echt, maar het is wel een mooi woord! Het is een

verbastering van gigantisch. Ga met de kinderen op dezelfde manier voor andere woorden een overtreffende trap maken. Bijvoorbeeld:

Lief – liever – liefst - Liefantisch

Gek – gekker – gekst - Gekantisch

Mooi – mooier – mooist - Mooi-antisch

Blijf deze vervoeging eventueel de hele week gebruiken als een *running gag*.

Gedicht maken met de geluiden van het weer

Je kunt samen met de kinderen een weergeluiden-gedicht maken. Ze hoeven hiervoor niet te kunnen lezen of schrijven. Teken daarvoor onder elkaar op het bord een zonnetje, regendruppels, een sneeuwpop, hagel, wind en een bliksemflits. Laat de kinderen bij elk weertype een bijpassend geluid bedenken.

Bijvoorbeeld:

Wat voor geluiden hoor je buiten als het mooi weer is? → Vogeltjes

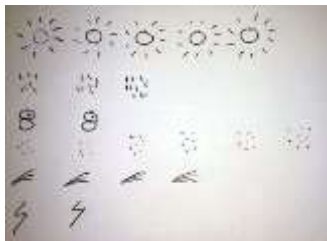
Wat voor geluiden maken die? → Twiet twiet

Wat voor geluid hoor je als het sneeuwt? → Niets!

En als er sneeuw op de grond ligt en je loopt eroverheen. Wat hoor je dan? → Kgg, kgg, kgg

Zo ga je elk weertype langs totdat er bij elk tekeningetje een geluid is bedacht.

Dan moet er worden bepaald hoeveel keer elk geluid moet worden herhaald. Gebruik hiervoor een dobbelsteen. Het leukste is om dit te doen met een grote foam dobbelsteen. Als je voor het zonnetje 5 gooit, dan teken je er nog vier zonnetjes bij. Als je voor de regendruppels 3 gooit, teken je er nog 2 bij. Dan zou je bijvoorbeeld het volgende kunnen krijgen:

(Twiet twiet twiet twiet twiet)

(Spat spat spat)

(Kgg kgg)

(Tak tak tak tak tak tak)

(Woesj woesj woesj woesj)

(Boem Boem!)

Dan is het gedicht af.

Afsluiting

Het gedicht kan nu gezamenlijk worden voorgedragen. Neem eerst nog een keer alle geluiden door. Weten de kinderen alle afgesproken geluiden nog? Wijs dan met een aanwijsstok de plaatjes een voor een aan. De kinderen maken bij elk plaatje het juiste aantal keer het juiste geluid. Doe dit steeds sneller.

Als dit goed gaat, kun je nog gaan variëren in de volgorde. Bijvoorbeeld eerst regel 4, dan regel 3, dan regel 6, dan regel 2, dan regel 1 en dan regel 6. Eindig altijd met Boem, dat is een mooie, knallende afsluiter.

Tip

Op eenzelfde manier kun je gedichten maken rondom andere thema's zoals het strand, het zwembad, de gymzaal, de boerderij en het verkeer. Overal horen wel bepaalde geluiden bij.

Metaforen: het weer als metafoor voor je humeur

In het boek wordt het weer gebruikt als metafoor voor je humeur. De hele tijd toen Eend mopperig was, hing er een donderwolk boven zijn hoofd. Als je blij bent, gebruiken mensen vaak een zonnetje als metafoor. Maak icoonplaatjes van het weer en laat iedereen elke ochtend aangegeven welk weer deze dag bij hem hoort.

Filosoferen

Hieronder volgen twee ideeën voor filosofische gesprekken die je naar aanleiding van het boek kunt voeren. Filosoferen klinkt moeilijk en vaak wordt gedacht dat het niet geschikt is voor jonge kinderen, maar dat is onzin. Iedereen kan het, zelfs als je pas drie jaar bent! Sterker nog: het is een aangeboren behoefte om te willen weten hoe het leven in elkaar zit. Kinderen stellen niet voor niets honderden waarom-vragen.

Het begeleiden van een filosofisch gesprek is misschien wel even wennen want als volwassene mag je nu eens niet je mening geven. Het gaat om het denken van de kinderen en om hun antwoorden. Het enige wat jij als begeleider mag doen, is vragen stellen en beurten geven. Het zal beslist mooie gesprekken opleveren, die soms kort en soms lang duren.

Het is wel belangrijk dat de kinderen steeds argumenten geven bij hun antwoorden. Dit kun je stimuleren met doorvraagvragen als:

Hoe weet je dat?

Wie bepaalt dat?

Zou het ook anders kunnen zitten?

Is dat altijd zo?

Kun je een voorbeeld geven?

Bestaat daar een regel voor?

Lees eventueel ter voorbereiding eerst de gratis mini-cursus filosoferen met kinderen op www.filosovaardig.nl.

Filosoferen over je humeur: is je humeur de baas?

Je kunt heel goed op een filosofische manier over gevoelens nadenken. Er was vroeger zelfs een hele filosofische stroming die zich daarmee bezig hield, de Stoa. Zij vonden dat je gevoelens niet de baas over je moesten zijn. Je moest dus niet heel boos maar ook niet heel blij worden. Je moest gewoon accepteren hoe het leven liep. Martha Nussbaum is een moderne filosoof. Zij vindt dat je gevoelens moet onderzoeken. Waarom ben je boos, en wat betekent dat? Misschien betekent het wel dat je eerlijkheid heel belangrijk vindt. Descartes zei dat bij veel emoties ook veranderingen in je lichaam horen. René Gude deed zelfs aan humeurmanagement. Het blijkt wel, er valt van alles na te denken over je goede of slechte humeur. Stel aan de kinderen de volgende vragen om met hen een filosofisch gesprek over je humeur te starten. Bepaal van te voren even welke vragen geschikt zijn voor de leeftijd waarmee je in gesprek gaat.

Hoofdvraag: is je humeur de baas over jou?

Bijpassende onderzoeksvragen:

Wie weet nog wat een humeur is? (ervan uitgaand dat je dit woord aan de kinderen geleerd hebt bij het werken met dit boek)

Hoe ontstaat je humeur?

Waardoor kan je humeur veranderen?

Hoe vaak verandert je humeur op een dag?

Kun je zelf je humeur veranderen?

Is je humeur de hele dag hetzelfde?

Als je wakker wordt, heb je dan al meteen een bepaald humeur?

Wie bepaalt je humeur?

Als je een slecht humeur hebt, heb je vaak nergens zin in.

Wanneer heb jij nergens zin in?

Weet je altijd hoe dat komt?

Kun je zin maken?

Kun je iets doen als je er geen zin in hebt?

Kun je tekenen als je geen zin hebt?

Kun je aardig zijn als je daar geen zin in hebt?

Kun je vrolijk zijn als je daar geen zin in hebt?

Etc.

Rond af door voor de kinderen samen te vatten wat jij hebt ontdekt door het denken van de kinderen.

Filosoferen over vriendschap: wat is een goede vriend?

Moppereend heeft een hoop vrienden. Ze probeerden allemaal om Moppereend op te vrolijken. Als de bui eenmaal gebarsten is, lukt dat ook. Ze dansen allemaal samen in de modder. Denk met de kinderen na over wat een goede vriend is. Je kunt daarbij de volgende vragen gebruiken:

Moet een vriend altijd zin hebben om met jou te spelen.

Moet een vriend altijd naar je luisteren?

Mag een vriend boos op je worden?

Moet een vriend je altijd opvrolijken?

Moet een vriend altijd lief voor je zijn?

Als een vriend een keer niet lief voor je is, stop je dan met vrienden zijn?

Wat als hij tien keer niet lief is geweest? Of honderd keer?

Als je vriend lief is, moet je dan altijd lief terug doen?

Mag je boos worden op een vriend?

Is het belangrijk dat je vriend dezelfde dingen leuk vindt als jij?

Etc.

Drama

Goede en slechte buien

De filosoof Descartes zei dat de meeste gevoelens ook voor een verandering in je lijf zorgen. Als dat zo is, kun je dus heel goed gevoelens tonen met je lijf. Ga dat met de kinderen doen met deze drama-oefening. Doe dit bij voorkeur in het speellokaal zodat de kinderen alle ruimte hebben. Laat de bladzijde met alle sippe dieren zien. Vraag of je altijd kunt zien hoe iemand zich voelt. Praat er even kort over.

Laat dan alle kinderen er bij gaan zitten alsof ze het helemaal niet meer zien zitten. Net als de sippe dieren.

Vraag of ze nog meer gevoelens kunnen laten zien met hun lichaam. Zoals trots, deftig, stoer, belangrijk, verlegen, verdrietig, vrolijk, etc. Stimuleer ze om dit zo expressief mogelijk te doen.

Sluit af met een gekke bui, want ook die hebben we allemaal wel eens. Laat de kinderen zich daarbij even lekker uitleven en de hele ruimte gebruiken.

Regengeluiden nadoen met je handen en voeten

Eend heeft een spreekwoordelijke donderwolk boven zijn hoofd. Op de illustraties zie je dat in de lucht de wolken ook samenpakken tot een grote donder- en regenbui. Een flinke onweersbui kan behoorlijk veel lawaai maken. Het is leuk om met je handen en voeten het geluid van een donderwolk na te bootsen.

Vaak begint een onweersbui met zacht gemiezer en vervolgens worden de druppels langzamerhand dikker en dat wordt vervolgens een stortbui met flinke donderklappen ertussendoor. Vervolgens ebt de bui weer langzaam weg. Dit kun je dus nabootsen met handen en voeten. Doe de volgende bewegingen voor en laat de kinderen je nadoen:

- wrijf in je handen (geluid van miezerregen)
- begin na een tijdje daarbij met je tong te klakken (druppels worden dikker)
- klap daarna in een rap tempo in je handen (bui wordt harder)
- begin dan ook met je voeten te stampen (stortbuien)
- las dan even een time-out in voor extra instructie.

Maak tijdens deze time-out de kinderen enthousiast door te roepen dat dit wel echt klonk als een heftige regenbui. Vertel dat er nu ook nog donder bij moet komen. Maar daar zijn een paar vrijwilligers voor nodig. Kies een stuk of drie kinderen uit en geef die de opdracht om op jouw afgesproken teken heel hard met bijvoorbeeld een blok uit de blokkenhoek vier keer heel snel achter elkaar op een tafel of de grond te bonken. Laat de kinderen het eventjes oefenen.

Begin daarna weer opnieuw met de regengeluiden door weer te starten met het wrijven in je handen en zo verder. Tijdens het stampen op de grond geef je het teken aan de 'donderkinderen'. Die mogen dan even tekeer gaan. Na een paar keer donderen neemt de regenbui weer af en laat je de geluiden in omgekeerde volgorde weer afnemen in volume en heftigheid. Dan schijnt de zon weer!

Bron: Speel je wijs van Irma Smegen

Tekenen

Tekenen met houtskool en wasco

Aan het eind van het boek ziet eend een prachtige regenboog. Weten de kinderen wat een regenboog is en hoe deze ontstaat? Laat het ze aan elkaar uitleggen. Vul hun antwoorden indien nodig aan.

Laat de kinderen daarna een regenboog tekenen. Bijvoorbeeld op zwart papier met wasco of pastelkrijt. En laat ze ook een donderwolk maken, op wit papier met houtskool of wasco. Laat de kinderen hierbij vooral ook lekker alsof-boos zijn. Dan komt er waarschijnlijk nog meer expressie in de donderwolk.

Wil je wel vaker filosoferen?

Met de materialen van Uitgeverij Filosovaardig kun je snel beginnen.

Praatprikkel, 50 filosofische vragen voor kinderen, bekroond met de Berrie Heesen Prijs 2012.

€ 10,95

Praatplaatjes, om te filosoferen met jonge kinderen.

€ 16,95

Denkdobbelen, om met kinderen filosofisch en creatief te denken

€ 21,95

Kan niet bestaat niet, verhalen en gedichten om mee te filosoferen, met uitgebreide praattips.

€ 19,95

Praattoppers, spelenderwijs de gespreksvaardigheden van kinderen versterken leren.

€ 19,95

Meer informatie op www.filosovaardig.nl/webshop

Workshops

Of kom een workshop volgen om beter te leren filosoferen!

Filosovaardig.nl is door het CRKBO erkend als onderwijsinstelling. Bovendien zijn alle workshops gevalideerd door het registerleraar.nl.

Er zijn vijf workshops:

- Introductie filosoferen met kinderen
- Verdieping filosoferen met kinderen
- Werkvormen voor filosofische onderzoeken
- Filosofie & Kunst
- Filosofie & Leesbevordering

Je kunt ze zien als elkaar aanvullende modules. Elk semester worden er nieuwe data ingepland.

Meer informatie op www.filosovaardig.nl/workshops